Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Asiantuntijalausunto

5.10.2026

VN/97/2026
VN/97/2026-MMM-78

Asiantuntijalausunto; Talousvaliokunta tiistai 06.10.2026 klo 12.00 / K 19/2026 vp

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ilmastovuosikertomuksesta 2026. Maa- ja metsätalousministeriö on ollut mukana valmistelemassa ilmastolain (423/2022) 18 §:n mukaista ilmastovuosikertomusta.

Yleistä

Vuoden 2026 ilmastovuosikertomuksen vaihtuvana teemana on päästövähennysten ja ilmastopolitiikan kustannustehokkuuden arviointi. MMM pitää teemaa tärkeänä ja korostaa tarvetta toimien kustannustehokkuuden ja -vaikuttavuuden lisäksi myös valtiontaloudellisten vaikutusten sekä erityisesti maa- ja metsätalouden toimialoihin kohdistuvien taloudellisten vaikutusten tarkempaan arviointiin. MMM toteaa myös, että maankäyttösektorin sekä maatalouden prosessiperäisten päästöjen mittaukseen ja mallintamiseen liittyvät merkittävät epävarmuudet vaikeuttavat kustannustehokkuuden- ja vaikuttavuuden arviointia sekä vertailtavuutta muiden sektoreiden toimien suhteen. MMM toteaa, että teema olisi hyödyllistä vakiinnuttaa osaksi vuosittain annettavaa ilmastovuosikertomusta.

Ilmastovuosikertomuksen mukaan yksittäisten toimien kustannusvaikuttavuudesta saatava tieto on keskeinen lähtökohta ilmastopolitiikan valmistelussa ja ohjauskeinojen kohdentamisessa. MMM kiinnittää huomiota, että erityisesti maankäyttösektorin toimista on tietopohjan epävarmuuksien takia monilta osin rajallisesti mahdollista laskea toimien kustannusvaikuttavuutta ja myös vertailu eri sektoreiden välillä on hankalaa. Maankäyttösektorilla yksittäisten toimien vaikutukset eivät ole kaikilta osin keskenään summautuvia, vaan sektorin vuosittaiseen taseeseen vaikuttavat eri toimien väliset ristikkäiset vaikutukset sekä erityisesti metsämaalla hakkuiden taso, johon vaikuttaa talouden suhdanteet ja globaali kysyntä. MMM korostaa, että niin sanottujen luonnon nielujen pysyvyys aiheuttaa epävarmuutta ilmastotavoitteiden saavuttamiseen ja samalla myös kustannustehokkuuden arviointiin, sillä hiilivarastot voivat muuttua nettonieluista nettopäästölähteiksi.

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa nostaa ilmastovuosikertomukseen 2026 liittyen ja sitä täydentäen esille lisäksi seuraavat näkökohdat hallinnonalaltaan:

Maatalous

Maatalouden kasvihuonekaasupäästöjä raportoidaan useammalla eri raportointisektorilla (maatalous, maankäyttö- ja energiasektori). Useat taakanjakosektorin maataloussektorilla tehtävät päästövähennystoimet vaikuttavat myös maatalouden päästöihin maankäyttösektorilla. Tästä syystä maataloudessa on yhteisiä päästövähennystoimia keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa (KAISU) ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa (MISU).

- Taakanjakosektorin maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi tulisi erityisesti kehittää keinoja, joilla pystyttäisiin vähentämään kotieläinten ruuansulatukseen ja lannan käsittelyyn sekä peltojen lannoitukseen liittyviä päästöjä. Näihin liittyvien päästövähennystoimien toteuttaminen on haastavaa ilman tuotannon vähentämistä tai merkittäviä teknologisia harppauksia ruokajärjestelmässä.

- Turvepellot tuottavat yli puolet kaikista taakanjakosektorilla sekä maankäyttösektorilla raportoiduista maatalouden päästöistä, vaikka niiden osuus peltoalasta on vain noin 10 prosenttia.

Postiosoite Postadress Postal Address Maa- ja metsätalousministeriö	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

Suunnitelmissa on useita juuri turvepelloille suunnattuja toimia, kuten pohjaveden pinnan säätelyyn liittyvät toimet. Suunnitelmien toimeenpanoa onkin tarpeen edistää.

- Maatalouden toimenpiteitä toteutetaan pääsääntöisesti EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) puitteissa, mutta sen kautta ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista toteuttaa kaikkia maatalouden ilmastonmuutoksen hillintä- tai sopeutumistoimenpiteitä, vaan käyttöön tulisi olla mahdollisuus ottaa myös muita EU:n tai kansallisia toimia.

- EU:n vuoden 2027 jälkeisen rahoituskauden valmistelu on käynnistynyt. Euroopan komissio julkaisi heinäkuussa 2025 ehdotuksensa EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi (MFF) vuosille 2028–2034. Samalla julkistettiin myös ehdotus EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tulevasta säädöspohjasta ja muut sektorikohtaiset asetusehdotukset. YMP:n osalta tavoitteena on kehittää maataloussektorista entistä kilpailukykyisempi, kestävämpi ja paremmin kriiseihin varautunut.

- Maatalouden päästövähennystoimia on mahdollista edistää myös hallitusohjelman mukaisella jakeluvelvoitteen joustomekanismilla ja EU:n pysyvää hiilenpoistoa, hiiliviljelyä ja hiilenvarastointia tuotteisiin koskevalla sertifiointikehyksellä (CRCF). Maatalouden osalta CRCF sisältää tällä hetkellä maatalousmaahan liittyvinä toimina kivennäismaiden hiilivaraston ylläpitämisen ja lisäämisen, turvepeltojen vettämisen ja peltometsäviljelyn. Lisäksi mukana on maatalousmaan dityppioksidipäästöjen (N_2O) vähennystoimet. Komission johdolla tarkastellaan parhaillaan kotieläinten ruuansulatukseen ja lannan käsittelyyn liittyvien päästöjen sisällyttämistä kehykseen.

Maankäyttösektori

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) on osa ilmastolain mukaista ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmää. MISU:n toimenpiteiden tavoiteltu nettovaikutus on vähintään 3 Mt CO_2 -ekvivalenttia vuodessa vuoteen 2035 mennessä. Vuonna 2026 julkaistun MISU:n arvioinnin mukaan suunnitelman toimenpiteet ovat toimivia ja ajantasaisia, ja sille asetettu tavoite voidaan saavuttaa, kun samaan aikaan onnistutaan toimien jalkauttamisessa sekä huolehditaan muiden linkittyvien strategioiden toimeenpanon onnistumisesta. Tällä hetkellä tavoitteesta on saavutettu noin kolmasosa.

- Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimeenpanoa on jatkettu metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmän (METKA), Metsähallituksen omistajapoliittisten linjausten, kansallisen metsästrategian (KMS2035) ja EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) toimeenpanon kautta.

- Keväällä 2025 hallitus linjasi metsien kasvun ja hiilinielujen vahvistamisen toimenpidepaketin toimeenpanosta ja sen rahoituksesta (riihi 14,9 M€, LTA 12 M€) vuoden 2027 loppuun asti. Toimenpidepaketti kokoaa yhteen toimet, joilla edistetään ilmastokestäviä metsänhoidon käytäntöjä, tuetaan talousmetsien kasvukykyä ja vahvistetaan hiilinieluja pitkälle tulevaisuuteen. Paketti kattaa metsien kasvutoimien ja päästövähennystoimien normiohjauksen, taloudellisen ohjauksen ja niitä tukevan informaatio-ohjauksen valmistelun ja toimeenpanon. Toimien kokonaisuuden kasvu- ja hiilinieluvaikutukset riippuvat siitä, kuinka laajamittaisesti toimenpiteitä omaksutaan käyttöön ja miten vuosittainen hakkuutaso kehittyy.

- Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden toteutumista pyritään edistämään myös vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kautta, edistämällä tulosperusteisten rahoitusmallien ja tarjouskilpailumenettelyn soveltamista, hallitusohjelman mukaisen jakeluvelvoitteen joustomekanismin avulla sekä kanavoimalla muuta julkista tai yksityistä rahoitusta sekä EU- ja kansainvälistä rahoitusta ilmastotoimenpiteiden toteutukseen sekä tunnistamalla maankäyttösektorin synergiahyödyt muiden mahdollisten instrumenttien, kuten luonnonarvomarkkinoiden kanssa. EU-tason hiilimarkkinat etenevät ns. hiilisertifiointiasetuksen (2024/3012) toimeenpanon myötä.

- Maankäyttösektorin ilmastotoimien edistämisessä korostuu informaatio-ohjauksen rooli sekä osaamisen, koulutuksen ja neuvonnan edistäminen. Tässä työssä Lapin elinvoimakeskuksen yhteydessä toimivalla elinvoimakeskusten ilmasto ja patoturvallisuus -yksiköllä on merkittävä rooli alueellisten toimijoiden tukemisessa ja ajantasaisen tilannekuvan muodostamisessa alueellisen toimeenpanon etenemisestä.

- Maankäyttösektorin ja maatalouden kansallista kasvihuonekaasuinventaariota on kehitetty Suomessa pitkäjänteisesti IPCC:n ohjeiden ja uuden tutkimustiedon pohjalta inventaarion laadun ja kattavuuden parantamiseksi. Muihin sektoreihin verrattuna maankäyttösektoriin liittyy kuitenkin merkittäviä epävarmuuksia mitattavien kohteiden luonteeseen, otantaan, mittauksiin ja laskennassa käytettäviin malleihin liittyen. Vuonna 2024 kasvihuonekaasuinventaarion ja seurannan kehittämiseen ohjattiin 2 miljoonan euron kertaluontoinen lisämääräraha (LTAIII, 2024), jotta kansallinen ilmastotyö saadaan entistä paremmin näkyväksi ja seurantaa pystytään kehittämään

EU:n vaatimusten edellyttämällä tavalla. Rahoituksella käynnistettiin myös hankkeet biogeenisen hiilen talteenoton laskennan sekä metsien aerosolimuodostusta koskevan tutkimuksen kehittämiseen. Hankkeissa tuotettu tieto saadaan käyttöön vuoden 2026 loppuun mennessä.

- Lisäksi hallitus on puoliväliriihessä 2025 päättänyt 8,1 miljoonan euron lisäpanostuksesta, joka on kohdennettu hiilinielujen havainnointijärjestelmää kehittävälle hankkeelle (HIKET) joka käynnistyi samana vuonna.

- Maankäyttösektorin toimenpiteiden kustannusvaikuttavuutta on tarkasteltu useissa selvityksissä. Maankäyttösektorille sijoittuvat toimenpiteet ovat kustannusvaikuttavuudeltaan pääsääntöisesti hyviä, päästövähennyskustannusten ollessa yleisesti 5–50 €/tCO2 välillä. Maankäyttösektorin toimien kustannusarvioihin liittyy kuitenkin merkittäviä epävarmuuksia eikä niitä voida suoraan pitää vertailukelpoisina muiden sektoreiden arvioiden kanssa.

Erityisesti MMM kiinnittää huomiota ilmastovuosikertomuksen johtopäätökseen, jonka mukaan maankäyttösektorin toimilla, jotka vaikuttavat raaka-aineen saatavuuteen, on vaikutuksia myös niihin perustuviin arvoketjuihin, mitä ei oteta huomioon kustannustehokkuusarvioissa. MMM pitää tärkeänä tarkastella toimien kustannusvaikuttavuutta myös suhteessa muiden luonto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamiseen.

Yleisenä huomiona MMM toteaa, että ilmastotavoitteiden saavuttamisessa maankäyttösektorin osuus ei voi olla suuri ilman merkittäviä muutoksia hoidetun metsämaan osalta ja toimien tehostamista myös muissa maankäyttöluokissa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että maankäyttösektoria on haastavaa palauttaa takaisin merkittäväksi nettonieluksi ilman hakkuumäärien alentumista.

Maankäyttösektorin EU -velvoitteet

Suomella on EU- velvoitteita maankäyttösektorilla kausille 2021–2025 sekä 2026–2030. Parhaillaan valmistellaan myös vuoden 2030 jälkeisiä kansallisia tavoitteita ja joustoja.

- Velvoitekauden 2021–2025 toimeenpanoon liittyen Luonnonvarakeskus on valmistellut maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta ehdotuksen metsien vertailutason päivittämiseksi. Alustavan arvion mukaan laskennallista vajetta saadaan kurottua merkittävästi umpeen ja näyttäisi mahdolliselta, että Suomi voisi jopa saavuttaa EU:n LULUCF-asetuksessa määritellyt velvoitteensa kaudella 2021–2025, riippuen vertailutasoon hyväksyttävistä korjauksista sekä lopullisista inventaariotuloksista. Lopullisesti tilanne selviää vuonna 2027.

- Kauden 2026–2030 velvoitteiden saavuttaminen on epävarmaa toimien nykytasolla ja nykytiedon pohjalta skenaarioissa arvioidulla kehityksellä. Tilannekuva elää ja tarkentuu, mutta nieluja on edelleen vahvistettava myös velvoitekaudella 2026–2030 ja asetuksen tarjoamat joustot tarvitaan todennäköisesti täysimääräisesti käyttöön.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmastonmuutokseen sopeutumisella tarkoitetaan toimia, joilla muuttuvan ilmaston laajasti yhteiskuntaan ja ekosysteemeihin kohdistuvia vaikutuksia ja seurauksia ennakoidaan, niihin varaudutaan ja sopeudutaan. Ihmisen toiminnasta johtuvien päästöjen jo aikaansaamat muutokset ilmastojärjestelmässä voimistuvat edelleen eikä kaikilta negatiivisilta seurauksilta voida välttyä.

- Vuonna 2025 ilmastonmuutokseen sopeutumista vahvistettiin osana eri hallinnonalojen strategista suunnittelua, kokonaisturvallisuutta ja huoltovarmuustyötä. Ilmastoriskien huomioimista vahvistettiin muun muassa Yhteiskunnan turvallisuusstrategian päivityksessä sekä edistettiin ruokaturvaan, vesihuoltoon, infrastruktuuriin, luonnonvaroihin, terveyteen sekä alueiden käyttöön s liittyviä sopeutumistoimia.

- Alue- ja kuntatasolla elinvoimakeskusten ilmastoyksikkö on tukenut alueiden ja kuntien sopeutumistyötä koulutuksilla, asiantuntijapalveluilla ja uusilla verkkotyökaluilla. Viestinnässä on Ilmastoopas.fi palveluun on päivitetty sisältöä, edistetty ilmastoriskien arviointia sekä kehitetty edelleen alueellisia ilmasto- ja sääpalveluja.

- Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman (KISS2030) seurantajärjestelmä ja -indikaattorit otettiin käyttöön, ja toteutettiin ensimmäinen valtakunnallinen seurantakierros. Seurannan perusteella useimpien tavoitteiden saavuttamisessa on edistytty, mutta monella osa-

alueella toimeenpano on edennyt odotettua hitaammin. Etenemistä ovat hidastaneet alueilla ja kunnissa erityisesti sopeutumistyön ohjaus puutteet ja riittämättömät resurssit.

- Vuoden 2026 aikana valmistuva KISS2030-suunnitelman väliarviointi tuottaa tietoa toimeenpanon etenemisestä, suunnitelman ajantasaisuudesta sekä uusien toimien tarpeesta.

- EU:n komission on määrä julkaista ilmastokestävyyden (resilienssi) vahvistamista koskevan kehyksen, ml. lainsäädäntöehdotus lokakuun lopussa.

Muuta

Maa- ja metsätalousministeriön korostaa biotalouden roolia osana fossiilisten päästöjen alasajoa. Biotalouden merkitys osana ilmastopolitiikkaa on tunnistettu myös EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteessa. Marraskuussa 2025 julkaistu EU:n uusi biotalousstrategia luo kehyksen kilpailukykyiselle ja kestävälle EU:n biotaloudelle, jonka avulla pyritään vähentämään talouden riippuvuutta fossiilisista raaka-aineista ja nostamaan EU:n biopohjaisten tuotteiden arvonlisää ja jalostusastetta.

- Metsäbiotalouden kasvupaketista rahoitetaan muun muassa Luonnonvarakeskuksen koordinoimaa Puun aika -verkostotoimintaa, jonka painopisteenä on muun muassa pitkäikäiset puutuotteet, sekä politiikkavalmistelua tukevaa metsäbiotalouden tiedepaneelia.

- Vuonna 2025 käynnistettiin metsäbiotalouden osaamistarveselvitys arvonlisän kasvattamisen vaatiman osaamistason turvaamiseksi. Muita selvityshankkeita toteutettiin mm. biohiilen markkinaselvitys ja biotalouden LCA-tarkastelu, jossa tehtiin kokonaisarvio Suomen metsäsektorin elinkaarisesta ilmastovaikutuksesta.

- Lisäksi osana metsäbiotalouden uudet avaukset -kasvuohjelmaa Pohjois-Karjalan maakuntaliitolle myönnettiin yhteensä 2,4 miljoonan euron määräraha itäisen Suomen alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemiseen.

- Kuivikkeiden ja kasvualustojen saatavuuden turvaamiseksi Luonnonvarakeskus on maa- ja metsätalousministeriön toimeksiantona laatinut kuivike- ja kasvualustatuotannon tiekartan. Tiekartta kokoaa tietoa kuivikkeiden ja kasvualustojen tuotannon ja käytön nykytilasta Suomessa, tunnistaa esteitä ja mahdollisuuksia ja esittää käytännön toimenpiteitä ja suosituksia tuleville vuosille.

Maa- ja metsätalousministeriö tuo esille myös maaseutupolitiikan ja maaseutuvaikutusten arvioinnin osana ilmastopolitiikan toimeenpanoa.

- Alkuvuodesta 2026 hallitus antoi järjestyksessään kolmannen maaseutupoliittisen selonteon eduskunnalle. Selonteko korostaa ilmastonmuutosta osana niin kutsuttua kolmoiskriisiä, johon kuuluvat myös luontokato ja veden laadun heikkeneminen.

- Ilmastonmuutoksen vaikutukset kohdistuvat erityisesti luonnonvarasektoriin, niiden hallinta ja niihin sopeutuminen tapahtuvat suurelta osin maaseudulla. Selonteon yhden suosituksen tavoitteena on varmistaa paikallinen osallisuus, oikeudenmukaisuus ja hyväksyttävyys kestävyyssiirtymässä. Tämä edellyttää, että ilmasto- ja ympäristötoimet tukevat myös maaseudun asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen tarpeita sekä alueiden elinvoimaa.

- Maaseutupoliittisen selonteon mukaan paikallista osallistumista tulee vahvistaa tarjoamalla rahoitusta, välineitä ja yhteistyömahdollisuuksia.

- Lisäksi maaseutuvaikutusten arviointia tulee toteuttaa siten, että vahvistetaan ympäristöoikeudenmukaisuuden periaatteiden toteutus osana energia-, ilmasto-, liikenne-, ympäristö- ja maa- ja metsätalouspolitiikan sekä alueiden käytön suunnittelua, toteutusta ja seurantaa.